

ad validitatem actus requiritur, quando superior illud verbis absolutis tanquam conditionem indulti requirit.

Jura permiscentur, atque inducitur confusio in societate, si judices inferiores videantur agere suo nomine jureque proprio, dum vices supplent superioris, delegatione ab eo accepta. Insuper non sufficienter constabit de validitate actus, si forte causa fuerit deinceps adducta ad forum externum. Hæc cavere sedulo debent præsertim vicarii generales Episcoporum in iis quæ requirunt mandatum speciale ab Episcopo, et commissarii Apostolici. SS. Pontifices consueverunt præscribere in nonnullis causis majoris momenti, ut exprimatur in ipso actu concessionis gratiam dari ex auctoritate S. Sedis. In indulto, v. g., facultatum pro dispensationibus matrimonialibus quas ad quinquennium Episcopi obtinent, clausula inseritur : « In huic jusmodi dispensationibus declaretur expresse illas concedi tanquam a Sedis Apostolica delegato, ad quem effectum etiam tenor hujusmodi facultatum inseratur, cum expressione temporis ad quod fuerint concessæ. »

CONSECTORIUM III. — DE RESTRICTIONIBUS ET AMISSIONE
POTESTATIS JURISDICTIONALIS.

Aliud consectarium constitutionis divinae Ecclesiæ est jurisdictionem quamlibet, ordinariam vel delegatam, exerceri non posse nisi intra limites præfixos ab auctoritate publica : quod ut melius exponatur, pauca dicenda supersunt de restrictionibus et amissione potestatis jurisdictionalis.

§ 1. De restrictione jurisdictionis.

302*. — I^o Quotupli modo restringi possit jurisdiction? De jurisdictione delegata nulla est difficultas; cuique enim

obvium est delegatum nihil valide operari quando agit extra limites sui mandati.

Jurisdictio ordinaria multiplici modo potest restringi, scilicet : per reservationem, per exemptionem, et per relationem ad superiorem. 1° Per *reservationem*, quando jurisdictioni ordinariae subducitur aliqua materia; v. g., si superior sibi exclusive attribuat facultatem absolvendi a tali peccato, vel dispensandi super tali voto, aliudve hujus generis. 2° Per *exemptionem* certæ personæ, vel loci, ut immediate a prælato superiori pendeat, ut factum dicemus in decursu, ubi de regularibus agendum erit. 3° Per *relationem* ad superiorem, et per canonicam appellationem, qua etiam ligatur et quodammodo suspenditur jurisdictionis immediati, usquedam sublatum sit impedimentum.

Non est in præsenti locus exponendi regulas canonicas circa reservationem, exemptionem, appellationem quæ suo loco opportunius tractabuntur. Annotare sufficiat principium vi cuius restrictiones seu suspensiones jurisdictionis fiunt, inhærente formæ constitutivæ Ecclesiæ. Admisso semel esse in societate potestatem distributam per gradus, et jurisdictiones inferiores a superioribus dependere, sequitur primum hierarcham posse, intuitu boni publici, causas seu reales seu personales quasdam sibi reservare, illas subducendo jurisdictioni prælatorum inferiorum; et vicissim istos prælatos posse, pari jure, nonnulla etiam sibi reservare, restringendo facultates sibi subditorum, qui humiliorem jurisdictionem obtinent.

Idem dicendum de relationibus causarum, et de exemptionibus.

303. — Provida SS. Pontificum sapientia invigilat ne nimium extendantur hujusmodi exemptions, et ne jurisdictioni ordinaria cohibeatur restrictionibus quæ non vergerent in majus bonum Ecclesiarum. Quoties ad suam supremam Sedem querimoniæ pervenerunt ex parte Episcoporum, omnia componi volnere in sensu jurisdictioni Episcopali favorabiliori; modo

nihil inde detrimenti paterentur instituta publica. « Regi-
« mini Ecclesiae universalis præsidentes, dixit Leo X in con-
« cilio Lateranensi V, juxta pastoralis officii debitum libenter
« intendimus utilitatibus subditorum, et ad conservandam liber-
« tatem Ecclesiarum et removenda scandala, ponendam con-
« cordiam, et nutriendam quietem inter Prælatos et eorum
« subditos... necnon indulta pariter et privilegia eisdem subdi-
« tis in ipsorum Prælatorum dispendium, tam per prædecessores
« nostros quam per Sedem Apostolicam concessa, ita libenter
« moderamur, ne exinde scandala procedant, neve ex eis ulli
« detur materia malignandi, et personæ ecclesiasticæ a bono
« obedientiæ, necnon a divini perseverantia servitii nullatenus
« retrahantur... Exemptiones autem de cætero absque ratio-
« nabili causa, et quorum interest minime citatis, pro tempore
« concessas, nullius roboris et momenti esse decernimus. Et
« cum ecclesiasticus ordo confundatur, si sua cuique jurisdictione
« non servetur, ordinariorum jurisdictioni, quantum cum Deo
« possumus, favere satagentes, statuimus et ordinamus¹.. »
Ad hunc finem attingendum sublatas sunt, aut saltem moderata,
in concilio Tridentino plura privilegia ordinum regularium et
capitulorum.

Cum ea sit mens Ecclesiae, nemo præsumere debet improbare
disciplinam canonicam circa reservationes aut exemptiones :
sed curandum est Prælatis ne causas sibi sublatas pretendant ;
quidquid enim agere eniterentur in contrarium, frustraneum
foret ob defectum potestatis.

Non minus necessarium est cuique superiori, in quovis gradu
ita disponente Providentia collocetur, sua uti jurisdictione coa-
formiter ad jus commune et mandata auctoritatis superioris.
Omnis subverteretur ordo, et disciplina penitus collaboretur,
si hæc spernerentur ; dum e contra si omnes qui aliqua dignitate
præcellunt, sua jura non pro arbitrio et nutu, sed obsequendo

¹ Labbe. *Collect. conc.*, tom. XIV, col. 252, sessione X^a concilii.

legibus et imperio hierarchæ superioris, explicant, cuncta ordi-
nate componuntur, atque illæsse custodiuntur singulorum præ-
rogativæ, in bonum totius Ecclesiae. « Qui ergo scit se qui-
« busdam esse præpositum, ait S. Leo, non moleste ferat
« aliquem esse sibi præpositum, sed obedientiam quam exigit,
« ipse etiam dependat. » S. autem Gregorius : « Ad hoc dispen-
« sationis divinæ provisio gradus diversos et ordines constituit
« esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhi-
« berent, et potiores minoribus dilectionem impenderent, una
« concordia fieret ex diversitate contextio, et recte officiorum
« gereretur administratio singulorum¹. »

§ 2. De ammissione jurisdictionis ordinariæ.

304*.—II° Quotuplici modo cessen potest jurisdictione ordinaria?

Jurisdictione ordinaria multiplici causa cessare potest, nempe :
renuntiatione, assecutione beneficij incompatibilis, professione
vitæ religiosæ, depositione juridica, criminis privationem ipso
jure inducente, revocatione a superiore facta, si jurisdictione
annexa sit beneficio manuali².

I. RENUNTIATIONE, modo due conditions convenient, nimi-
rum ut spontanea cessione quis dimiserit officium, et superior
renuntiationem tacite saltem acceptaverit, quod explicatum fuit
in discursu de Episcopis (nº 194). Demissio obtenta vi, dolo,
metu, coactione, effectum producere non debet : qui ad ces-
sionem officii invitatus adductus fuerit, jure potest ad superiorem
appellare ut reintegretur. Aliunde, quantumvis spontanea sup-
ponatur renuntiatio, necesse omnino est ut acceptetur a supe-
riore. « Resignare proprie, ait merito Leurenus, non consistit
« in sola voluntate beneficiarii, sed simul ad Prælatum spectat,
« cuius est, ponderatis omnibus, inspicere utile ne sit Ecclesia

¹ Sanctus Leo, ep. ad Anastasium Thessalonicensem. Sanctus Gregorius,
Epist., lib. V, epist. lxxv.

² Leurenus, *Forum beneficiale*, tom. II, sect. 1.

« demissionem admittere an repudiare. » (Quæst. 234, n° 6.) Hoc requirit ratio ordinis publici in societate servanda. Alexander III Episcopo Tornacensi scribebat : « Universis per sonis tui Episcopatus sub districtione prohibeas ne Ecclesias tuæ diœcesis ad ordinationem tuam pertinentes, absque assensu tuo intrare audeant, aut detinere, aut dimittere, te inconsulto. Quod si quis contra prohibitionem tuam venire præsumperit, in eum canonicam exerceas ultiōnem. » Cap. *Admonet*, 4, DE RENUNTIATIONE, lib. I Decret.

Nota. S. Pontifex potest abdicare, ut definitum fuit a S. Cœlestino, cap. *Quoniam*, I, DE RENUNTIATIONE, lib. I, in v^o; cum Papa vero non habeat superiorem, hæc renuntiatio effectum suum ipso facto operatur.

II. ADEPTIONE BENEFICII INCOMPATIBILIS, vel professione vitæ religiosæ. Regulariter incompatibilia sunt duo beneficia curam animarum habentia, etiamsi in eadem civitate; item, ipsa natura rerum, beneficia quæ residentiam personalem exigunt, si in locis diversis consistant. Quoad professionem vitæ religiosæ, notare est officium non vacare per novitiatum, sed per emissionem votorum qua novitus in statum religiosum admittitur : de utraque illa causa amissionis jurisdictionis alibi tractabimus.

III. DEPOSITIONE JURIDICA. Juxta legem generalem quæ a pluribus sæculis prævaluuit, officia quibus annexa est jurisdictione ordinaria conferuntur in perpetuum, nonnullis exceptis. Constituto autem hoc jure, quod privilegium irrevocabilitatis includit, sequitur clericum suo titulo non aliter privari posse quam per judicium canonicum, nisi aut sponte cesserit, vel adeptus sit statum cum titulo incompatibilem, vel tandem inciderit in graviora crimina, quæ pleno jure privant jurisdictionem. Eo sensu Alexander III olim scripsit ad Cantuariensem Archiepiscopum : « Conquerente nobis Renaldo clero, acceptimus quod ipsum Ecclesia de Wefort sine judicio spoliasti. Quia vero jam non decet honestatem tuam clericos tuæ

jurisdictionis sine manifesta causa et rationabili suis beneficiis spoliare; mandamus quatenus si ita est, prædicto clericu[m] p[re]fata Ecclesiam, cum redditibus inde perceptis, restituas. Restitutione autem facta, si quid adversus eum super præscripta Ecclesia proponere volueris, coram Exon. Episcopo delegato a nobis per te vel per sufficientem responsalem tuum, cum eodem ordine judiciario poteris experiri. » Cap. *Conquerente*, 7, DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM, lib. II. Duo igitur requiruntur ut quis, extra casus supra memoratos, amittat jurisdictionem ordinariam; nimirum intercedere debent causæ graves rite probatae, et servandus est ordo judiciarius, de quo in IV^a parte.

Alia est conditio officiorum quæ *manualia* nuncupantur, id est ad nutum revocabilium, quale est apud nos officium succursalistarum. Qui hujusmodi officia possident, tametsi potiantur jurisdictione ordinaria, possunt iis privaris nullo servato judiciorum ordine. « Beneficia manualia sunt, ait Reiffenstuel, quæ non conferuntur alicui in perpetuum sed ad nutum conferentis, ita ut beneficiarius pro libitu ipsius amoveri possit. » Ex illa notione, quam Reiffenstuel asserit esse communem apud canonistas, sequitur superiorem non teneri ad observantiam juris, in amovendo beneficiarium, et posse alterum illi substituere absque causa de qua rationem reddere teneatur.

Quasdam exceptiones ibidem apponit Reiffenstuel ad mentem doctorum, ne superior clericum amoveat « malitia aut odio, vel præjudicio aliorum interesse habentium; alioquin, licet aliter amotus non audiretur pro interesse suæ personæ, alii tamen interesse habentes possent contradicere tali amotioni, ut puta si ex illa... graviter laderetur locus, sive communetas carens exinde bono pastore animarum suarum. » (In tit. DE PRÆBENDIS, lib. III, n. 43-45¹.) Dubium non est quin peccet

¹ Cf. Leurenus, *Forum beneficiale*, I^a parte, quæst. lxxvi-lxxvii^{am}. — Gard. de Luca, *de Beneficiis*, discursus lxxxii.

superior qui, nulla suadente ratione utilitatis, clericum amovet ab officio, præsertim quando amotus exinde patitur detrimentum grave famæ, aut rerum suarum temporalium, seu etiam quando per hanc mutationem detrimentum infertur Ecclesiæ; omnis quippe Prælatus est *minister Dei in bonum*. Verumtamen, amotio clerici jure subsistit, cum ea conditione officium adeptus sit ut illud possideret ad nutum conferentis. Hæc duo solummodo lege naturali et canonica ipsi conceduntur: 1º adire potest Sanctam Sedem, non quidem appellatione judiciali, sed supplici recursu, qui se gravatum præter æquitatem arbitratur per actum administrationis sui præsulis; 2º præterea, locus datur appellationi juridicæ ad Metropolitanum, si forte superior immediatus significaverit, in actu remotionis, causam infamantem, quam veritate destitui inferior pretendit.

IV. CRIMINE, IPO JURE, PRIVATIONEM INDUCENTE. Sunt quippe atrocia quædam crimina propter quæ leges canonicae statuerunt ut clericus privetur suo titulo; de his agendum nobis erit in ultima parte ubi *de Delictis et Pœnis*. Canonistæ communiter tenent requiri sententiam declarativam, quo melius provideatur regimini Ecclesiarum et præcaveantur incertitudines circa auctoritatem rectorum⁴.

§ 3. De ammissione jurisdictionis delegatae.

505*. — IIIº Quomodo cesset jurisdictionis delegata?

Jurisdictionis delegata cessat revocatione, lapsu temporis, seu causa finita, morte delegantis, et morte delegati.

I. REVOCATIONE. Delegans potest pro arbitrio retrahere quando voluerit facultates quas concessit; nec tenetur causam allegare. Hoc sequitur ex ipsa natura delegationis quæ tota con-

⁴ Schmalzgrueber, in tit. de Pœnis, lib. V Decret., n° 46-55.

sistit in arbitrio mandantis. Attamen, ne communitas quid detrimenti patiatur ex revocatione, dicendum est non cessare jurisdictionem antequam revocatio intimata sit. Eo sensu Alexander III respondit: « Quia non intelleximus, nec intelligi debuit, ut revocaretur quod per vos factum esset auctoritate litterarum nostrarum, mandamus quatenus sententiam quam protulistiſ ante posteriorum receptionem, occasione ipsarum nullatenus revocare tentetis. » C. Audita, 4, DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM, lib. II.

II. LAPSU TEMPORIS, VEL CAUSA FINITA. Rescriptum non cessat solo temporis lapsu, nisi id specialiter in ipso adjectum fuerit; verum, si detur ad certum negotium, jurisdictionem cessare causa finita satis perspicuum est. « Ex quo judex delegatus per se, vel per alium, sententiam exsecutioni mandavit, ejus auctoritas et jurisdictionis cessat, quia semel est suo officio functus. » Cap. In litteris, 9, DE OFF. JUD. DELEG.

III. MORTE DELEGANTIS. Consentaneum est naturæ rerum ut delegationis cesseret morte delegantis. Quomodo enim aliquis vices agere potest superioris qui, morte, aut mutatione, officio cessat? Hæc tamen explicatione egent; Ecclesia enim potuit dare delegationi effectum qui perduret post mortem delegantis. Ut igitur explicetur quatenus jurisdictionis cessat morte delegantis, distingui debet jurisdictionis que confertur per litteras justitiae, seu ad lites, et quæ *contentiosa* dicitur, ab altera quæ confertur per litteras gratiæ, et quæ nuncupatur jurisdictionis voluntaria et gratiosa. Non eadem est regula pro utroque casu.

1º In foro contentioso jurisdictionis delegata cessat morte delegantis, si res sit adhuc integra; res autem integra dicitur quoties nec citatio, nec litis contestatio, facta est ante mortem concedentis. Quamobrem, si delegans nihil aliud præstiterit quam aliquem subdelegare, locum eligere ubi causa judicetur, notarium nominare, et alia hujusmodi quæ sunt præparatoria ad item, causam autem ipsam non aggrediuntur, res est integra; cessat consequenter jurisdictionis.

Difficultas est in casu quo citatio facta est ante mortem delegantis, lite non adhuc contestata, et hinc dubitandi ratio : Lucius III in cap. *Relatum*, 19 (eod. tit.) dixit : « Si lis fuerit « ante nostri prædecessoris obitum contestata, mandatum morte « mandatoris nullatenus expirabit. Si vero ante litis contestatio- « nem decessit, non est a judicibus quos delegaverat, ex dele- « gatione hujusmodi procedendum. » Urbanus autem III, Lucii successor, eadem quæstione proposita, respondit in cap. *Gratium*, quod proxime subsequitur in *Decretalibus* : « Consuluit « nos devotio vestra an ante obitum delegantis proposito citatione « nisi edicto, lite vero post mortem contestata, nihilominus in « causa debeat procedere delegatus... Nos autem inquisitioni « vestrae taliter respondemus quod cum in casu, citatione facta, « negotium sit quasi cœptum, et maxime si delegatus non sit « certus de obitu delegantis, potest et debet in causa procedi, « tenebitque quod justitia fuerit prævia definitum. » Canonistæ diversimode conati sunt conciliare secum invicem duas de- cretales, ne contraria videantur tradidisse. Plures dixerunt caput *Relatum* procedere quando delegatus accepit certum nuntium de morte delegantis ; caput vero *Gratium* intelligendum de casu quo delegatus certus non sit de morte delegantis, prout in- nuit Urbanus III, his verbis : *Maxime si delegatus non sit cer- tus de obitu delegantis.* Hæc solutio aliis non satisfacit, quia, inquiunt, dictio illa *maxime* est implicativa atque vi suæ signifi- cationis denotat idem esse in casu quo causa expressa defi- cit, licet fortior militet ratio quando illa causa occurrit. Cæ- teri existimant primam decretalem fuisse correctam per alteram subsequentem, quod neminem offendere debet in iis quæ sunt juris positivi. Cum non sit canonibus sufficienter expressum an jurisdicção delegati cœpta censeatur per solam citationem, et sint ea de re juris peritorum concertationes, Lucius III sententiam tutiorem secutus, respondit requiri ad perpetuandam jurisdic- tionem delegati, ut contestatio facta fuerit ante mortem dele- gantis ; e contra Urbanus III benigniore partem in favorem

litigantium amplexus, respondit sufficere citationem vivente delegante factam¹.

Quid ergo ? Satisne consulti valori sui actus judex delegatus, qui conscientis mortis delegantis in causa procedit ? Res dubia nobis est, et contrariæ doctorum opiniones paulisper nos anticipates reddunt ; attamen in praxi sufficienter provisum valori actus arbitramur, quia secundam opinionem putamus communiori traditioni doctorum consentaneam esse, et gravioribus momen- tis innixam. Præterea hæc opinio favorabilior est partibus, ne diutius incertæ maneant de exitu litis, et ne sumptus novos subire cogantur ad sua causæ redintegrationem.

2º In materia gratiæ, distinguitur *gratia facta*, et *gratia facienda*.

Delegationes et aliae quæcumque gratiæ, quæ alicui directe conceduntur in ipsius favorem, etsi ulterius cedant in commo- dum aliorum, sunt gratiæ factæ, veluti donationes peractæ in favorem alicujus, quæ non exspirant morte concedentis, etiam re integra. Est regula juris : *Decet concessum a Principe bene- ficium esse mansurum.* Bonifacius VIII concludit ex illo prin- cípio in cap. *Si cui*, 36, DE PRÆBENDIS, in vi^o : « Si cui, nulla « personarum facta expressione, sit gratiæ concessa facultas, ut « possit auctoritate Apostolica aliquibus personis idoneis in certa « Ecclesia providere, vel beneficia conferre... hujusmodi con- « cesso quam, cum specialem gratiam contineat, decet esse « mansuram, non exspirat re etiam integra per obitum conce- « dentis. Secus, si super provisione certæ personæ facienda sit « data potestas eidem, non ob suam, sed ejus cui provideri man- « datur, gratiam vel favorem : illa quidem exspirat omnino, si « concedens, re integra, moriatur. » Igitur qui recepit in sui fa- vorem jurisdictionem delegatam, aut aliam gratiam, absque præfinitione temporis, illa utique perfri potest donec a conce- dentis successore revocetur. Sic permanent post mortem supe-

¹ Cf. Reiffenstuel, in tit. DE RESCRIPTIS, n. 257-250. — Berardi, *Com- mentaria juris*, etc., dissert. II, cap. II.

rioris, facultates concessæ prædicandi, confessiones audiendi, ordines recipiendi ab alieno Episcopo, oratorium privatum habendi, et alia hujusmodi quæ sunt gratiæ factæ.

Delegationes, seu commissiones factæ ad conferendum favorem personæ determinatæ, ita ut exsecutio pendeat a beneplacito, vel libera voluntate, aut judicio delegati, exspirant mortuo concedente, si res sit adhuc integra; id est si commissarius nondum fecerit primum actum qui correspondet citationi in materia justitiæ, vocando auctoritative partes ad cognoscendum an preces veritate nitantur, vel audiendo confessionem. Probatur ex cap. *Si cui mox citato, cuius hæc est præcise dispositio.* In eo casu nullum jus cuiquam acquisitum est: non ministro executori, cum in ejus favorem gratia non sit facta; non ei cui gratia facienda est, quia relictum est liberæ voluntati mandatarii ut dicta gratia conferretur, vel non.

Diximus *si exsecutio pendeat a beneplacito executoris.* Si delegatus constitutus fuit executor necessarius, scilicet, quando non potest abstinere a gratia conferenda, postquam repererit debitas conditiones in subjecto, valde dubium est an expiriет, an e contra perduret delegatio, re adhuc integra. Canonistæ plures tenent perseverare in illo jurisdictionem, quia favor videtur gratia directe facta impetranti, et quæ tantum indiget executori. Id probari potest ex constitutione Bonifacii VIII, quæ sic se habet: « *Æquum esse censemus, ut sicut gratia, licet nondum sit in executione ejus processum, morte non perimitur concedentis, sic nec etiam, re integra, perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis; ne gratiam eamdem vel reddi quandoque inutilem, vel ipsius effectum, cum illius dispendio cui facta est, in tempus longius differri contingat.* » Cap. *Si supra gratia, 9, DE OFFICIO JUD. DELEGATI, in VI°.* Alii tamen doctores, præsertim inter eos qui de praxi curiæ Romanæ ex professo disseruerunt, ut Pirrus Corradus, negant perseverare delegationem;

quod deducunt ex regula XII^a cancellariæ, quæ *revalidatoria* nuncupatur, vi cuius Pontifex noviter electus « omnes et singulas « a suo prædecessore, infra annum ante diem obitus, concessas « gratiæ vel justitiæ litteras, temporibus debitum earum executoribus seu judicibus non præsentatas, convalidat et in statum « pristinum restituit, ac decernit per executores seu judices « prædictos procedi posse ac debere juxta illarum formam. » Quum Pontifex censeat revalidandas esse litteras, sive gratiæ, sive justitiæ, sequitur easdem litteras vim suam amisisse, sede vacante.

In praxi hæc sunt animadvertenda quibus plerumque omnis difficultas removetur: 1° Regula Cancellarie decernit solum de litteris quæ non præsentatae fuerant executoribus ante obitum Pontificis cuius nomine datae sunt. 2° Hæc regula non applicatur ad rescripta Pœnitentiariæ quæ, mortuo etiam Pontifice, suo officio fungitur ob necessitates spirituales fidelium. 3° Nec etiam applicanda est ad rescripta quæ Episcopis conceduntur, sive a dataria, sive a S. Pontifice, in tempus determinatum; v. g., ad triennium, ut valeant dispensare super impedimentis matrimonii, certis irregularitatibus, votis, etc., quia hujusmodi indulta censemur gratia facta Prælatis quorum expeditior evadit actio ad providendum utilitatibus sue diecessis. Ita videtur passim in usu servatum. 4° Tandem regula Cancellariæ statuit solummodo de facultatibus a S. Sede concessis, non vero de delegationibus seu gratiis quas Episcopus, aliusve Prælatus concesscrit. Dubia, si que oriuntur circa hujusmodi delegationes, resvoli debent ex principiis generalibus juris, et ex præsumpta intentione superioris¹.

IV. MORTE DELEGATI. Delegatio personalis extinguitur morte delegati, non vero delegatio realis, quæ nimirum annexa fuit officio permanenti. Porro delegationes præsumuntur personales

¹ Cf. Riganti in Regulam XII. — Pirrus Corradus, *Praxis dispensationum*, lib. II, cap viii, n° 19-22. — Sanchez, *de Matrimonio*, lib XIII, diss. xxviii, n° 87-94.

quoties nomen personale delegati solum exprimitur, et etiam probabilius quando nomen personæ annexum est dignitati ; e contra censemur reales quando exprimitur tantummodo nomen dignitatis ; nisi sint, in alterutro casu, certa indicia aliam esse intentionem superioris.

Hinc concludimus Vicarium capituli, sede vacante, non posse exequi dispensationes quæ directæ sunt a Sede Apostolica Vicario Episcopi ; quia licet vicarius capitularis succedat Episcopo in iis quæ sunt jurisdictionis ordinariae, non ideo tamen est vicarius Episcopi. Ita servandum in praxi supponit Benedictus XIV, *de Synodo*, lib. II, cap. ix, n° 3, et plures responsum fuit a S. Pœnitentiaria omnino requiri novam commissionem, alioquin irrita forent matrimonia contracta vi dispensationum quas officialis capituli exequi præsumperit¹.

306. — IV° *Utrum et quatenus liceat uti jurisdictione dubia, aut probabili?*

Ex dictis in prima parte *Prælectionum*, et speciatim in sectione ultima, sequitur exoriri quandoque dubia circa jurisdictionem, tum ob dissentientes opiniones canonistarum de jure, tum ob incertitudinem facti unde pendet jurisdictione, quamobrem inquirendum remanet qua ratione beat suam conscientiam practice formare qui in hoc dubio versatur ; utrum et quandonam possit suum ministerium exercere etiam cum periculo nullitatis, vel illicitatis actuum suorum.

Ut solvatur proposita questio, nonnulla sunt animadverenda ; scilicet : 1° attendere necesse est ad motiva quæ militant in gratiam jurisdictionis ; an sit vere *dubia*, ob æqualitatem rationum contrariarum quæ mentem in suspenso tenent ; an sit *probabilis*, ob motivum per se grave, licet non sufficiens ad producendum firmam mentis adhæsionem ; an *probabilior*, ut pote quæ nititur motivis notabiliter gravioribus, quamvis non excludant omnem formidinem errandi. 2° Ratio habenda est

¹ *Manuel des dispenses*, par M. Caillaud, n° 361.

speciei actuum qui eum tali jurisdictione faciendi sunt ; nimurum an hujusmodi sint ut ex illis, si fiant invalide, etiam cum bona fide, sequatur malum grave, v. g., nullitas sacramenti, invaliditas institutionis in officium publicum ; an e contra hujusmodi sint ut ex illorum invaliditate, si fiant ex formata conscientia, sequatur solummodo malum materiale, ut, v. g. si, sacerdos non valide auctorisatus dispensem super lege abstinentiæ, administraret sacrum viaticum, etc... 3° Ratio etiam haberi debet necessitatibus ponendi actum, et sedulo expendi quoisque urgeat eo in casu lex charitatis aut justitiae ut vitetur scandalum, ut magis assecuretur salus animæ peritura, ut auxilium valde utile in ordine salutis proximo conferatur. 4° Tandem ratio haberi debet consuetudinis, quia fieri potest ut jurisdictione incerta ex parte tituli primitivi, firmetur consuetudine legitima, quo in casu jurisdictione non est dubia sed certa evadit, cum ex omnium consensu consuetudo valeat conferre jurisdictionem (n° 262.)

His positis, sequentes regulæ observandæ videntur.

I Non licet uti jurisdictione dubia, vel simpliciter probabili, extra casum aliquæ necessitatis. Ratio est quod non debeamus nos exponere periculo probabili usurpandi jus alienum, et faciendi actus invalidos, seu simpliciter illicitos, quamdiu nulla postulat utilitas seu necessitas : porro qui præsumit uti jurisdictione dubia, vel etiam probabili, in illud periculum incurrit. Nec dicatur Ecclesiam in hoc casu supplere jurisdictionem ; nam hoc ipsum dubium est ; siquidem negatur a compluribus doctoribus gravis auctoritatis ; et re ipsa non præsumendum est Ecclesiam velle patrocinari imprudentiæ et temeritati illius qui pro libitu, nulla accidente justa causa, utitur jurisdictione tantum probabili. Diximus *extra casum necessitatis* ; si enim urgere videatur aliqua ratio charitatis aut justitiae, expendenda erunt ac simul conferenda periculum faciendi actum fortassis nullum et motiva quæ in presentibus circumstantiis impellere possunt ad ponendum eundem actum, et ea pars eligenda erit in qua minus occurrit inconveniens.

II^a Licitum est, generatim loquendo, ut jurisdictione probabiliori, tametsi nulla urgeat necessitas. Ratio est quod in eo casu Ecclesia merito præsumatur supplere jurisdictionem, si forte defuerit. Re quidem vera conjicimus Ecclesiam permittere ut sequamur in praxi quod communissime tradunt doctores, et ideo supplere quod ex parte juris fortassis desit, ut exinde non fiant actus invalidi in perniciem animarum: porro doctores, non solum probabilistæ sed et antiprobablistæ, communissime tradunt licitum esse uti jurisdictione probabiliori¹. Præterea, cum dubia saepius orientur in exercitio sacri ministerii, nimis frequenter confessarii et alii ministri Ecclesiae suspensi atque anxii essent, si non possent tuta conscientia uti jurisdictione quam probabilius, ob motivum scilicet grave, habere credunt.

Diximus *generatim loquendo*, quia regula nonnullas patitur exceptiones; unde:

III^a Non sufficit jurisdictione etiam probabilior, sed requiritur moraliter certa in casu quo sequeretur grave malum ex invaliditate actuum, si forte desit jurisdictione, v. g., in collatione officiorum quæ dant curam animarum, in concessione facultatum præsertim generalium pro sacramentis Pœnitentiae et Matrimonii, in absolutione moribundi, si suppetat medium certius providendi ejus saluti. Ratio est quod ex invaliditate institutionum et facultatum hujusmodi sequerentur mala gravissima et innumera, ut absolutions et matrimonia nulla, damnatio animarum... Porro religio, charitas, prudentia christiana non sinunt ut nos exponamus periculo etiam leviori tot tantorumque malorum. Modo dicebamus, ex communissima opinione doctorum, Ecclesiam supplere jurisdictionem in casu sententiae probabilioris; verum hæc sententia, quæ est satis fundata ut illam secure adhibeamus in casibus passim occurrentibus, non ita est

¹ S. Liguori, *Th. moralis*, lib. VI, n° 575. — Biluart, *de Pœnitentia* dissert. VI, art. iv.

extra omnem controversiam, ut eam in praxi amplectamur etiam in casibus illis extraordinariis.

Explicit pars prima *Prælectionum* juris canonici in qua de regimine Ecclesiæ agendum erat. Faxit omnipotens et misericors Deus ut omnes qui in Ecclesia parte aliqua jurisdictionis potiuntur, officium sibi commissum summa cum veneratione suscipiant, illoque religiosa sanctorum canonum observantia fungantur, memores verborum quibus illos gravissime admonet sanctus Paulus: VIGILA, IN OMNIBUS LABORA... VIDE MINISTERIUM QUOD ACCEPSTI IN DOMINO UT ILLUD IMPLEAS... HIC QUÆRITUR INTER DISPENSATORES UT FIDELIS QVIS INVENIATUR!